

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای سیاست گذاری حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مؤسسه آموزش عالی

شهرستان میبد

موضوع تحقیق:

محبت در خانواده از دیدگاه قرآن

استاد راهنما:

دکتر سید علی حسینی زاده

استاد مشاور:

حجة الاسلام و المسلمین احمد صادقیان

پژوهشگر:

زهره امینی

پاییز ۱۳۹۲

تقدیم به:

پیشگاه پرعاطفه‌ترین زوج عالم بشریت، دو بحر عمیقی که از وصال آنان، لؤلؤ و مرجان متولد شد و تقدیم به روح پاک پدرم، که درس عشق و محبت را به ما آموخت.

تقدیر و تشکر:

با سپاس فراوان از خالق مهر و محبت، آفریدگار هستی، او که خود مؤثر اصلی در نگارش این اثر است؛

و با الهام از فرمایشات ائمه معصومان(علیهم السلام)، بر خود لازم می‌دانم از زحمات و راهنمایی‌های مشفقانه استاد گرامی، جناب آقای دکتر سید علی حسینی‌زاده، که با راهنمایی‌های مفید و خوب ایشان، این پژوهش به ثمر رسید، تشکر کرده و از مشاور ارجمند جناب حجت‌الاسلام والمسلمین احمد صادق‌یان و تمامی مسئولان و دست‌اندرکاران مدرسه حضرت زهرا (سلام‌الله‌علیها) و کسانی که به‌نوعی یار و یاور من بودند، سپاسگزاری و قدردانی نمایم.

برای همه این عزیزان آرزوی سلامت و سعادت در همه شئون زندگی را خواستارم.

چکیده

خداوند مهربان فطرت انسان‌ها را بر پایه محبت قرار داده است؛ بشر تشنه‌ی محبت است؛ محبتی که موجب رشد، تعالی و تکامل روح گردد. این نیاز طبیعی، اگر به‌اندازه و به‌جا باشد؛ و در درون محبوس نشود و ابراز گردد، می‌تواند منشأ تکامل و تعالی انسان گردد و زندگی شیرینی را برای صاحبان آن به ارمغان آورد؛ اما جای آن در زندگی ما، به‌خصوص بشر امروزی، بسیار خالی است و همین امر باعث ازهم‌گسیختگی روح‌ها و به وجود آمدن مشکلات بسیاری می‌شود که ابعاد زندگی بشر را دربر می‌گیرد.

در این راستا با استفاده از روش تحلیلی، توصیفی و با استناد به آیات قرآن و کمک گرفتن از روایات اهل‌بیت (علیهم‌السلام)، درین تحقیق، با عنوان «جایگاه محبت در خانواده از دیدگاه قرآن» این نتایج حاصل شد: عشق و محبت ابتدا از ناحیه خداوند است و این محبت دربردارنده محبت خاصان و محبت نسبت به عموم است، عوامل پیدایش و ازدیاد محبت به خدا که شامل: شناخت خدا، شناخت خود، شناخت هستی، شناخت قرآن، می‌باشد، محبت محبوب را در دل شعله‌ور می‌کند. نشانه‌های محبت به خدا عبارت‌اند از: یاد الهی در همه حال، محبت و دوستی نسبت به اولیاء الهی، دشمنی با دشمنان خدا و اطاعت از رسولان الهی. آثاری که محبت به خدا به همراه دارد عبارت‌اند از: آرامش روح، محبوب خدا شدن، آمرزش گناهان، تبدیل دشمنی به دوستی و محبت. محبت و ارادت به اولیاء که دربردارنده دوستی و محبت نسبت به پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌و آله‌وسلم)، پذیرش اولویت پیامبر گرامی اسلام (صلی‌الله‌علیه‌و آله‌وسلم)، دوستی و محبت نسبت به حضرت علی (علیه‌السلام) است، محبت به اهل‌بیت (علیهم‌السلام)، محبت در بنیان تشیع و نقش نیروی محبت در اجتماع، همه و همه بیانگر وسعت کارکرد محبت در همه زمینه‌هاست؛ اما در این میان، نقش محبت در خانه و خانواده پررنگ‌تر است. برقراری عفت بین زوجین در تحکیم پیوند زن و شوهر، حسن‌خلق شامل خوش‌رویی، خوش‌گویی و چگونگی برخورد محبت‌آمیز با یکدیگر، هدیه دادن و اثرات سازنده آن در هر چه بیشتر کردن محبت و استحکام روابط، نوازش کردن، در آغوش گرفتن فرزندان، از ابتدای نوزادی و نقش و اثرات بسیار سازنده آن در شکل‌گیری شخصیت فرزندان و یتیم‌نوازی، که یکی از نمونه‌های عملی و بارز صاحبان محبت است.

۲۶. صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، شرح أصول الکافی صدر، تحقیق و تصحیح خواجهی، چ ۱، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، ۱۳۸۳.
۲۷. صدی مازندرانی، حسن، هنر همسراری، چ ۹، قم: مشهور، ۱۳۸۹.
۲۸. غزالی، ابوحامد محمد، احیاء علوم دین، بیروت: مؤسسه التاریخ العربی، ۱۳۷۳.
۲۹. فلسفی، محمدتقی، گفتار فلسفی: کودک از نظر وراثت و تربیت، چ ۳، تهران: اسلامی، ۱۳۸۱.
۳۰. فرید تنکابنی، مرتضی، روایات تربیتی از مکتب اهل بیت (علیهم السلام)، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۴.
۳۱. قائمی، علی، نظام حیات خانواده در اسلام، تهران: انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۷۵.
۳۲. کاردان، علی محمد، معنی و حدود علوم تربیتی، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
۳۳. محمدی ری شهری، محمد، کیمیای محبت، چ ۶، قم: دار الحدیث، ۱۳۸۰.
۳۴. مروجی طبسی، محمدجواد، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت (علیهم السلام)، چ ۸، قم: دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، ۱۳۸۷.
۳۵. مصباح یزدی، محمدتقی، اخلاق در قرآن (مشکات)، تحقیق محمدحسین اسکندری، چ ۲، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمة الله علیه)، ۱۳۸۸.
۳۶. مطهری، احمد، رابطه دوستی و محبت، چ ۳، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین قم، ۱۳۷۳.
۳۷. مطهری، مرتضی، تعلیم و تربیت در اسلام، چ ۵۰، تهران: صدر، ۱۳۸۲.
۳۸. -----، جاذبه و دافعه علی (علیه السلام)، چ ۷۰، تهران: صدر، ۱۳۸۹.
۳۹. -----، نظام حقوق زن در اسلام، تهران: صدر، [بی تا].
۴۰. -----، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، تهران: صدر، ۱۳۷۱.

۴۱. مظاهری، حسین، تربیت فرزند از نظر اسلام، چ ۱۱، تهران: شرکت چاپ و نشر بین الملل، ۱۳۸۱.

۴۲. مکارم شیرازی، ناصر و دیگران، تفسیر نمونه، چ ۱، تهران: دارالکتب الاسلامیه، [بی تا].

۴۳. نینوایی، ژیلا، اعتماد به نفس، راه خوشبختی، چ ۱، [بی جا]: مؤلف، ۱۳۷۲.

ب: کتاب‌های عربی

۱. آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، قم: امام عصر (علیه السلام)، ۱۳۸۱.

۲. ابن ابی الحدید، عبدالله بن هبه الله، شرح نهج البلاغه، بیروت: مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، ۱۳۷۲.

۳. ابن احمد، خلیل، العین، قم: دارالهجره، ۱۴۰۵ ق.

۴. ابن حیون، نعمان بن محمد، شرح الأخبار فی فضائل الأئمة الأطهار (علیهم السلام)، تحقیق و تصحیح محمدحسین حسینی جلالی، چ ۱، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۹ ق.

۵. ابن عربی، محی الدین، فتوحات مکیه، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۸ ق.]]

۶. ابن عمر، عبدالله، انوار و اسرار التاویل (تفسیر بیضاوی)، بیروت: دار الفکر، [بی تا].

۷. ابن قیم جوزی، محمد بن ابی بکر، مدارج السالکین، دمشق: دارالقلم، ۱۳۸۴.

۸. اسپاک، بنجامین مک لین، مشاكل الالباء فی تربیة الابناء، چ ۳، بیروت: مؤسسه العربیة للدراسة و النشر، ۱۹۸۰ م.

۹. جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح، تصحیح احمد عبدالغفور و عطار، ملایین: دارالعلم، ۱۳۹۹ ق.

۱۰. حرّعاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، چ ۱، قم: مؤسسه آل البیت (علیهم السلام)، ۱۴۰۹ ق.

۱۱. رشیدالدین میبدی، احمد بن ابی سعد، کشف الاسرار و عدۀ الابرار، تهران: امیرکبیر، ۱۳۷۱.
۱۲. صدوق، علی بن محمد بن بابویه، امالی صدوق، ترجمه محمدباقر کمره‌ای، تهران: کتابچی، ۱۳۷۰.
۱۳. -----، الخصال، تحقیق و تصحیح علی‌اکبر غفاری، قم: جامعه مدرسین قم، ۱۳۶۲.
۱۴. -----، من لایحضره الفقیه، تحقیق علی‌اکبر غفاری، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین قم، ۱۴۱۳ ق.
۱۵. طباطبائی، سیدمحمدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم: اسلامی، ۱۳۷۴.
۱۶. طبرسی، احمد بن علی، ترجمه و شرح الإحتجاج علی أهل اللجاج (للطبرسی)، ترجمه احمد غفاری مازندرانی، تهران: مرتضوی، [بی‌تا].
۱۷. طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الأخلاق، قم: شریف رضی، ۱۴۱۲ ق.
۱۸. طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع‌البیان، تحقیق محمدجواد بلاغی، چ ۳، تهران: ناصرخسرو، ۱۳۷۲.
۱۹. طبرسی، علی بن حسن، مشکاة الأنوار فی غرر الأخبار، ترجمه سید عبدالحسین رضایی نیشابوری، ج ۱، چ ۱، طوس: [بی‌نا]، ۱۳۶۴.
۲۰. طبری آملی کبیر، محمد بن جریر، المسترشد فی إمامة علی بن أبی طالب (علیه‌السلام)، تحقیق و تصحیح احمد محمودی، چ ۱، قم: کوشانپور ایران؛ ۱۴۱۵ ق.
۲۱. طوسی، محمد بن حسن، الأمالی، تحقیق و تصحیح مؤسسه البعثه، چ ۱، قم: دار الثقافه، ۱۴۱۴ ق.

۲۲. عیاشی، محمد بن مسعود، تفسیر العیاشی، تحقیق و تصحیح هاشم رسولی محلاتی، تهران: المطبعة العلمية، ۱۳۸۰ ق.
۲۳. عروسی حویزی، عبدعلی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، تحقیق سیدهاشم رسولی محلاتی، چ ۴، قم: اسماعیلیان، ۱۴۱۵ ق.
۲۴. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، چ ۶، تهران: دار الکتب الإسلامیة، ۱۳۷۱.
۲۵. قشیری، عبدالکریم بن هوازن، الرسالة القشیریة، قاهره: دارالکتب الحدیثه، [بی تا].
۲۶. قمی، عباس، مفاتیح الجنان، ترجمه مهدی الهی قمشه‌ای، قم: آیین دانش، ۱۳۸۹.
۲۷. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، تحقیق و تصحیح طیب موسوی جزائری، قم: دارالکتاب، ۱۴۰۴ ق.
۲۸. کاشانی، عبدالرزاق، شرح منازل السائرین، قم: بیدار، ۱۳۷۲.
۲۹. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، چ ۳، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۸.
۳۰. متقی، علی بن حسام‌الدین، کنز العمال فی سنن الاقوال و الافعال، بیروت: الرسالة، ۱۴۰۵ ق.
۳۱. مجلسی، محمدباقر، بحار الأنوار، تحقیق و تصحیح جمعی از محققان، چ ۲، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
۳۲. -----، حلیه المتقین، قم: طاهری، [بی تا].
۳۳. منسوب به جعفر بن محمد امام ششم (علیه السلام)، مصباح الشریعة، چ ۱، بیروت: اعلمی، ۱۴۰۰ ق.
۳۴. منسوب به علی بن موسی امام هشتم (علیه السلام)، صحیفه الإمام الرضا (علیه السلام)، تحقیق و تصحیح محمد مهدی، نجفی، مشهد: کنگره جهانی امام رضا (علیه السلام)، ۱۴۰۶ ق.
۳۵. نراقی، ملا مهدی، جامع السعادات، قم: دانش حوزه، [بی تا].

۳۶. نوری، حسین بن محمدتقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، تحقیق و تصحیح مؤسسه آل‌البیت (علیهم‌السلام)، قم: مؤسسه آل‌البیت (علیهم‌السلام)، ۱۴۰۸ ق.

۳۷. ولد کریم، محمد عبدالله، مسند احمد، مکه: جامعه الملك عبدالعزيز، ۱۳۵۸.

۳۸. هجویری، علی بن عثمان، کشف‌المحجوب، تصحیح ژکوفسکی، تهران: طهوری، ۱۳۷۸.

۳۹. یعقوبی، احمد بن اسحاق، تاریخ یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، تهران: علمی و فرهنگی، ۱۳۷۴.

۴۰. فیض کاشانی، محسن، محجة البيضاء، مشهد: رستگار، ۱۳۷۳.

ج: مقالات

۴۱. پاک نیا، عبدالکریم، حقوق متقابل والدین و فرزندان، آموزه‌های اهل‌بیت (علیهم‌السلام) برای زندگی بهتر، قم: کمال‌الملک، ۱۳۸۲.

۴۲. رضایی، سمیرا، تأثیر مادر در تربیت دینی فرزند، حوزه علمیه حضرت زهرا (علیها‌السلام)، میبد، تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)، ۱۳۹۱.

۴۳. فاضلی، معصومه، اکرام یتیم در قرآن کریم و سنت معصومین (علیهم‌السلام)، نشریه الکترونیکی قرآن‌پژوهی، شماره دهم، ۱۳۹۱.